

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 12Svp/2/2023
Identifikačné číslo spisu: 9623200461
Dátum vydania rozhodnutia: 26. októbra 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Monika Valašiková
Funkcia: predsedníčka senátu, sudkyňa spravodajkyňa
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:9623200461.2

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky JUDr. Moniky Valašikovej, PhD., LL.M. a členov senátu JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., JUDr. Anity Filovej, prof. JUDr. Juraja Vačoka, PhD., JUDr. Juraja Vališa, LL.M., v právnej veci žalobcu: I. C., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom X. XXX, XXX XX X., právne zastúpený: JUDr. Ivan Čurilla, advokát, so sídlom Fabiniho 11, 052 01 Spišská Nová Ves, IČO: 35 570 784, proti žalovanému: C. C., narodený dňa XX.XX.XXXX, trvale bytom X. XXX, XXX XX X., právne zastúpený: Advokátska kancelária Hovan a Hospŕdka, s.r.o., so sídlom M. Gorkého 8, 052 01 Spišská Nová Ves, IČO: 47 233 419 vo veci neústavnosti a nezákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy Obce Žehra, vykonaných 09. septembra 2023 takto

r o z h o d o l :

- I. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky žalobu z a m i e t a .
- II. Žalovanému sa voči žalobcovi p r i z n á v a právo na úplnú náhradu trov konania.

O d ō v o d n e n i e

I. Žaloba a vyjadrenia

1. Dňa 18. septembra 2023 bola Najvyššiemu správne mu súdu Slovenskej republiky (ďalej ako „Najvyšší správny súd“) doručená „Žaloba o neústavnosti a nezákonnosti volieb na starostu obce Žehra“, ktorou sa žalobca domáhal podľa ust. § 312a zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej ako „SSP“) preskúmania zákonnosti volieb do funkcie starostu obce Žehra v oboch určených volebných obvodoch č. 1 a č. 2 (ďalej ako „volby starostu obce Žehra“), konaných dňa 09. septembra 2023.

2. V žalobe uviedol, že žalobca kandidoval pod poradovým číslom 1 v opakovaných voľbách do orgánov samosprávy obce konaných 09. septembra 2023 za starostu obce Žehra. Celkovo sa o tento post uchádzali dvaja kandidáti, a to žalobca I. C. a žalovaný C. C.. V priebehu volieb ako aj počas

moratória malo podľa žalobcu dochádzať zo strany viacerých osôb, ako aj zo strany volebnej komisie, k porušovaniu príslušných právnych predpisov a k nezákonnému ovplyvňovaniu volieb.

3. Porušenie, ktoré ovplyvnilo výsledok volieb vo volebnom obvode č. 1 videl žalobca v tom, že žalovaný ešte v roku 2022 mal účelovo nahlásiť na trvalý pobyt na adresu X. XX, spolu viac ako 38 osôb, pričom na uvedenej adrese nemá trvalý pobyt ani žalovaný, nakoľko sa jedná o budovu v rekonštrukcii.

4. Ďalej žalobca uviedol, že vo volebnom obvode č. 2 došlo k „navodeniu atmosféry strachu pri potencionálnych voličoch žalobcu“, tým, že dňa 08. septembra 2023, t. j. v čase moratória ako aj v deň volieb sa pred domom žalovaného, v obci a aj pred volebnou miestnosťou pohybovali osoby zo súkromnej bezpečnostnej služby v sprievode rodiny žalovaného, a ktoré si objednal samotný žalovaný. Uvedené malo odradiť potencionálnych voličov žalobcu vykonať volebný akt, prípadne v nich vyvolať pocit strachu aby tak volili žalovaného. Týmto konaním podľa neho došlo aj k podozreniu z možného spáchania trestného činu marenia volieb.

5. Žalobca ďalej uviedol, že niektorým voličom bolo umožnené voliť na cestovný pas a zároveň, že niektorí členovia volebnej komisie navádzali a zastrašovali voličov, aby volili žalovaného. O danom zastrašovaní a navádzaní sa snažili členovia komisie podať oznámenie policajnému zboru, kde však boli odmietnutí. Podľa členov volebnej komisie dochádzalo k situáciám, že voliči dostali do rúk už zakrúžkované hlasovacie lístky, kde bol zakrúžkovaný žalovaný.

6. Žalobca poukázal aj na skutočnosť, že niektorí členovia volebnej komisie vo volebnom obvode č. 2, ktorí boli nominovaní žalobcom, vôbec neprišli, pravdepodobne zo strachu zo súkromnej bezpečnostnej služby. Členovia miestnej volebnej komisie vraj spísali námietky k priebehu volieb vo volebnom obvode č. 2, avšak tieto námietky neboli zapísané do zápisnice o výsledku volieb.

7. Žalobca následne uviedol, že podľa tvrdenia niektorých voličov, títo prijali pred voľbami úplatok, následne si od fotili ako hlasovali, a na základe predloženia takejto fotografie im bol doplatený sľúbený doplatok vo forme peňažnej hotovosti. Poukázal tiež na skutočnosť, že podľa medializovaných informácií, bolo žalovanému vznesené obvinenie pre volebnú korupciu. Na poukázanie nezákonného a protiprávneho stavu v súvislosti s konaním volieb starostu v roku 2022 pripojil aj trestné oznámenie podané dňa 14.02.2023 v súvislosti s rozhodnutím Najvyššieho správneho súdu zo dňa 09.02.2023, o ktorom doposiaľ nebolo rozhodnuté.

8. Záverom tvrdil, že oproti predchádzajúcim voľbám vykonaným dňa 29. októbra 2022, kedy bol rozdiel hlasov medzi žalobcom a žalovaným len 33 hlasov, je súčasný rozdiel hlasov v týchto opakovaných voľbách viac ako 500 hlasov v prospech žalovaného, čo podľa neho potvrdzuje podozrenie, že voľby prebehli nezákonne a neústavne, v atmosfére strachu a nátlaku na voličov, ako aj namietaným správaním členov okrskovej volebnej komisie č. 2. Z uvedených dôvodov navrhol, aby Najvyšší správny súd vyhlásil voľby starostu v obci Žehra, okres Spišská Nová Ves za neplatné alebo alternatívne zrušil napadnutý výsledok volieb, kde víťazom sa stal žalovaný, alebo alternatívne zrušil rozhodnutie volebnej komisie, ktorým bol za starostu zvolený žalovaný a vyhlási za zvoleného starostu žalobcu. Žalobca si uplatňoval náhradu trov konania.

9. Najvyšší správny súd listom zo dňa 22.09.2023 vyzval žalovaného na vyjadrenie sa k žalobe. Tento vo vyjadrení zo dňa 06.10.2023, uviedol, že v celom rozsahu tvrdenia žalobcu v žalobe nie sú pravdivé a jedná sa skôr o vykonštruované obvinenia. Uviedol, že voľbám konaným dňa 09. septembra 2023 predchádzalo jeho zadržanie v súvislosti s vedeným trestným konaním, ktoré vedie Národná kriminálna agentúra, odbor Východ, Rampová 7, Košice, v ktorom bola žalovanému navrhnutá aj väzba podľa ustanovení Trestného zákona z dôvodu obvinenia z prečinu volebnej korupcie. Žalovaný počas svojho zadržania popieral spáchanie skutku a poukazoval na úmysel kriminalizovať jeho osobu v čase volieb, ktorý bol podľa neho organizovaný na podnet žalobcu.

10. Žalovaný uviedol, že dňa 07.09.2023 bol z väzby prepustený a následne sa vrátil na miesto trvalého bydliska, t. j. do obce Žehra, kde mal dôvodné obavy, že žalobca a jeho príbuzní budú mať snahu vyvolať konflikt, ktorý môže vyústiť až do bitky, ako sa stalo vo voľbách, ktoré sa konali dňa 29. októbra 2022. Nakoľko sa chcel vyhnúť konfliktu, zabezpečil si súkromnú bezpečnostnú službu HATRIX s.r.o., ktorej úlohou bolo zabezpečiť ochranu žalovaného a jeho rodiny od 08.09.2023 do 10.09.2023, pričom objednávateľom bol C. C. - bratranec žalovaného. Tá však podľa žalovaného nerealizovala žiadne pochôdzky a ani nezastrašovala občanov obce ale stále pred domom žalovaného, pričom sa pohybovala po obci len vtedy, keď sprevádzali žalovaného.

11. Rovnako uviedol, že vysoký rozdiel v počte hlasov medzi žalobcom a žalovaným vo voľbách je práve dôsledok väzobného stíhania žalovaného na základe krivého obvinenia a činnosti žalobcu, čo presvedčilo nerozhodných voličov aby mu dali svoj hlas.

12. Ďalej k jednotlivým bodom žaloby uviedol, že na adrese X. XX majú občania trvalý pobyt dlhodobo a uvedené nijako nesúvisí s voľbami do samosprávy obce. K údajnej voľbe cestovným pasom neuvádza podľa neho žalobca žiadne skutočnosti a žalovanému takáto voľba nie je známa. Rovnako žalovaný nemá vedomosť o tom, že by členovia komisie mali navádzať občanov ako majú voliť alebo, že by voliči dostávali už vopred zakrúžkované hlasovacie lístky. Podotkol, že ako členky komisie v okrskovej komisii č. 2 boli prítomné dve sestry žalobcu.

13. K námietkam ohľadne chýbajúcich členov komisie vo volebnom okrsku č. 2 podotkol, že sa nedostavili strýkovia žalobcu, kedy jeden svoju neúčast' ospravedlnil a druhý člen sa v čase volieb nenachádzal v obci. Dvaja chýbajúci členovia komisia boli tak nahradení jedným členom, konkrétne sestrou žalobcu, pretože postačoval počet piatich členov komisie. Tvrdenie žalobcu, že sa nedostavili zo strachu kvôli prítomnosti bezpečnostnej služby považuje za zavádzajúce, nakoľko jeden z pôvodných členov komisie sa toho času nachádzal vo Veľkej Británii, takže o prítomnosti bezpečnostnej služby nemohol mať ani vedomosť. Z uvedených dôvodov navrhol, aby Najvyšší správny súd žalobu žalobcu zamietol.

14. Dňa 13.10.2023 bolo Najvyššiemu správne súdu doručené vyjadrenie žalobcu k vyjadreniu žalovaného, v ktorom uviedol, že tvrdenia žalovaného o konfliktoch vyvolaných po voľbách konaných dňa 29. októbra 2022 sú nepravdivé, keďže to bol práve žalovaný, kto tieto konflikty vyvolal. Uviedol, že v tomto prípade podal aj trestné oznámenie a momentálne bolo trestné konanie v tejto veci prerušené. Zotrval na svojom tvrdení v žalobe, že prítomnosť bezpečnostnej služby mala navodiť strach potencionálnych voličov v opakovaných voľbách.

15. Opakovane poukázal na neúčast' ním navrhnutých členov v okrskovej volebnej komisii, na neúčast' viac ako 370 voličov, ktorí podľa jeho prieskumu chceli podporiť žalobcu vo voľbách a na vyhrážanie sa členov okrskovej volebnej komisie č. 2 (nominantov žalovaného). Na preukázanie svojich tvrdení navrhol výsluch členov volebnej komisie (okrem nominantov žalovaného) a ďalších svedkov, ktorých zabezpečí na pojednávanie, avšak ich identitu neuvedie z dôvodu obavy o život. Opakovane tiež poukázal na skutočnosť, že 38 osôb si pred voľbami v roku 2022 prihlásilo trvalý pobyt na adrese X. XX, pričom uvedené osoby žijú dlhodobo v Anglicku.

16. Ďalej uviedol, že disponuje informáciou o porušení volebného práva v domove sociálnych služieb Domovina, n.o., kde klienti nemohli využiť svoje volebné právo lebo ich asistentom bolo zabránené aby im asistovali pri volebnom akte. Navrhol vypočutie zamestnancov uvedeného domova sociálnych služieb a členov komisie, ktorí chodili s prenosnou volebnou urnou.

17. Ďalej podotkol, že jeho závery o manipulovaní potvrdzuje aj to, že neuvádza mená svedkov z obavy o ich život a zdravie. Disponuje taktiež informáciou, že pred opakovanými voľbami došlo k anonymnému podaniu na riaditeľa OOPZ Spišské Vlasy, z dôvodu ktorého mu bolo na deň opakovaných volieb nariadené, že v čase volieb bude mimo službu, čo malo prekážať žalovanému. Rovnako zotrval aj na tvrdeniach voličov, že títo prijali úplatok za voľbu konkrétneho kandidáta.

II.

Konanie na správnom súde

18. Najvyšší správny súd konštatuje, že žaloba vo veci ústavnosti a zákonnosti volieb starostu obce Žehra bola podaná včas, teda do desiatich dní odo dňa zverejnenia celkových výsledkov volieb (§ 312e SSP). Ďalej konštatuje, že žalobca získal 144 hlasov, z celkového počtu 760 platných hlasov, t. j. viac ako 10% hlasov oprávnených voličov, čím splnil požiadavku ustanovenia § 312c písm. a) SSP o žalobnej legitímácii.

19. Zo zápisnice miestnej volebnej komisie (ďalej len „volebná komisia“) (ďalej len „volebná komisia“) o výsledku volieb v obci vo voľbách do orgánov samosprávy obcí zo dňa 09. septembra 2023 vyplýva, že z 1.504 osôb zapísaných v zozname voličov sa na hlasovaní zúčastnilo 778 voličov. Pre voľby starostu obce bolo v odovzdaných obálkach 760 platných hlasovacích lístkov. Kandidáti na starostu obce získali podľa údajov zo zápisnice uvedený počet hlasov:

- a. Žalobca - 114 platných hlasov
- b. Žalovaný - 646 platných hlasov

20. Podľa uvedených výsledkov bol do funkcie starostu obce Žehra zvolený žalovaný C. C. s rozdielom 532 odovzdaných platných hlasov.

III.

Vybrané právne ustanovenia

21. Podľa § 25 zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“), ak nastanú okolnosti, ktoré znemožňujú začať hlasovanie, pokračovať v ňom alebo ho skončiť, môže okrsková volebná komisia posunúť začiatok hlasovania na neskoršiu hodinu alebo predĺžiť čas hlasovania. Celkový čas hlasovania však nesmie byť týmto opatrením skrátený. Okrsková volebná komisia o takomto opatrení vyrozumie voličov spôsobom v mieste obvyklým. Ak je hlasovanie prerušené, zapečatí okrsková volebná komisia nepoužité hlasovacie lístky, obálky, zoznam voličov a otvor na vkladanie hlasovacích lístkov na volebnej schránke a prenosnej volebnej schránke. Pri opätovnom začatí hlasovania predseda okrskovej volebnej komisie za prítomnosti členov komisie overuje neporušenosť pečatí. Okolnosti, ktoré znemožnili začať hlasovanie, pokračovať v ňom alebo ho skončiť, ako aj neporušenosť pečatí uvedie okrsková volebná komisia v zápisnici o priebehu a výsledku hlasovania vo volebnom okrsku.

22. Podľa § 26 zákona o voľbách za poriadok vo volebnej miestnosti zodpovedá predseda okrskovej volebnej komisie, počas jeho neprítomnosti jej podpredseda. Pokyny na zachovanie poriadku vo volebnej miestnosti a dôstojný priebeh hlasovania sú záväzné pre všetkých prítomných.

23. Podľa § 170 ods. 4 zákona o voľbách, ak okrsková volebná komisia nie je utvorená spôsobom ustanoveným v odseku 1 alebo ak sa počet jej členov zníži pod päť a nie je náhradník, chýbajúcich členov vymenúva starosta obce.

24. Podľa § 163 zákona o voľbách, právo voliť do orgánov samosprávy obce má obyvateľ obce, ktorý má trvalý pobyt v obci.

25. Podľa § 170 ods. 8 zákona o voľbách, okrsková volebná komisia

- a) zabezpečuje správny priebeh hlasovania,
- b) dopisuje voličov v deň konania volieb do zoznamu voličov,
- c) sčítava hlasy a vyhotovuje zápisnicu o priebehu a výsledku hlasovania vo volebnom okrsku,
- d) odovzdáva volebné dokumenty do úschovy obci.

26. Podľa § 62 ods. 1 SSP, žalobca môže meniť rozsah a dôvody žaloby len do uplynutia lehoty určenej zákonom na podanie žaloby na správny súd, ak tento zákon neustanovuje inak.

27. Podľa § 312j ods. 1 SSP, ak správny súd po preskúmaní zistí, že žaloba nie je dôvodná, zamietne ju.

IV.

Posúdenie správneho súdu

28. Najvyšší správny súd pri rozhodovaní vo veci samej vychádzal z podanej žaloby a jej príloh, vyjadrenia žalovaného spolu s prílohami, zápisnice volebnej okrskovej komisie č. 1 a č. 2, ako aj zápisnice z miestnej volebnej komisie a najmä z rozhodovacej praxe Ústavného súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho správneho súdu.

29. Senát Najvyššieho správneho súdu zdôrazňuje, že pri svojej rozhodovacej činnosti vychádza z judikatúry Ústavného súdu vzťahujúcej sa na súdny prieskum volieb do orgánov územnej samosprávy najmä pre princíp kompetenčnej kontinuity pri súdnom prieskume volieb do orgánov územnej samosprávy medzi Ústavným súdom a Najvyšším správnym súdom, ako už bol tento princíp vyložený veľkým senátom Najvyššieho správneho súdu vo svojom rozsudku z 24. februára 2022 sp. zn. 1 Vs 1/2021.

30. Najvyšší správny súd sa musí pri tomto type konania (konanie vo volebných veciach) vzhľadom na jeho účel, ktorým je predovšetkým verejný záujem na tom, aby výsledok volieb odrážal skutočnú vôľu voličov, a bol teda zachovaný základný predpoklad fungovania demokratického štátu, riadiť princípom materiálneho chápania ochrany ústavnosti, a vyrovnáť sa tak s každým zisteným a zároveň relevantným porušením zákonnosti alebo ústavnosti volebného procesu (PL. ÚS 46/2018-36).

31. Správny súd taktiež poukazuje na konštantnú judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky týkajúcu sa porušenia zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb, z ktorej vyplýva, že len ich hrubé alebo závažné porušenie alebo opätovné porušovanie by umožňovalo správne súdu rozhodnúť podľa § 312j ods. 2 SSP. Namietané protiústavné alebo nezákonné konanie musí mať totiž priamy vplyv na dosiahnutý výsledok volieb. Túto skutočnosť musí sťažovateľ nielen namietat, ale aj doložiť exaktnými dôkazmi. Nestačí samotné označenie dôkazov (PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 5/03 a PL. ÚS 35/03, PL. ÚS 3/2010). Vzhľadom na význam volieb v demokratickej spoločnosti a z neho vyplývajúcu prezumpciu ich ústavnosti a zákonnosti je na žalobcovi, aby kvalifikovaným spôsobom označil skutočnosti, ktoré sú spôsobilé preukázať také intenzívne porušenie volebných zákonov, ktoré by odôvodňovalo záver o inom legitímnom výsledku volieb, než aký bol uverejnený (v podobnom zmysle napr. uznesenia sp. zn. PL. ÚS 3/2010, PL. ÚS 23/2017). Súd totiž v konaní vo volebných veciach nie je „vyšetrovacím orgánom“; jeho úlohou je zvážiť hodnovernosť a preukázateľnosť tvrdení sťažovateľa v kontexte s ďalšími okolnosťami a na tom základe rozhodnúť, či vykoná vo veci dokazovanie, alebo vyvodí právne závery len na základe tvrdení účastníka (porov. uznesenie sp. zn. PL. ÚS 66/2011).

32. Z ustanovenia § 312a SSP vyplýva, že zmyslom a účelom konania o žalobe o neústavnosť a nezákonnosť volieb je zabezpečenie slobodnej súťaže politických síl. Táto súťaž sa však sama osebe nerealizuje v pojednávacích miestnostiach či kanceláriách súdu, ale nachádza svoj výraz predovšetkým vo voľbách (porov. nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 19/98). Ak by sa nespokojnosť politických strán a hnutí, resp. nezávislých kandidátov zúčastnených na voľbách s volebnými výsledkami prejavila vždy po voľbách iniciovaním konania pred súdom, môže to viesť k spochybňovaniu zastupiteľskej demokracie a inštitútu volieb (v tomto zmysle uznesenie ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 85/07 alebo PL. ÚS 13/2019). Preto zásadne platí, že len domnienka nesprávnosti výsledku volieb ako takého nemôže byť dôvodom zrušenia ich výsledkov (porov. uznesenia sp. zn. PL. ÚS 39/95, PL. ÚS 32/03, resp. už cit. PL. ÚS 85/07). K uvedeným zaužívaným záverom Najvyšší správny súd v neposlednom rade uvádza, že prezumpcia ústavnosti a zákonnosti volieb vyžaduje od správneho súdu okrem iného tiež rozumnú zdržanlivosť. Inak povedané, nie každé porušenie volebného zákona vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta.

33. Vyššie uvedené východiská senát Najvyššieho správneho súdu zohľadnil pri posudzovaní žalobných bodov podanej žaloby, ktorými bol viazaný (§ 134 ods. 1, 2 SSP), pričom dospel k jednomyselnému záveru o nedôvodnosti žaloby.

34. Námietku žalobcu ohľadne prihlasovania sa osôb na trvalý pobyt v obci Najvyšší správny súd považoval za nedôvodnú a uvádza, že Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti viackrát poznamenal, že právo na slobodný výber miesta pobytu fyzickej osoby (sloboda pobytu) je Ústavou zaručené základné právo (čl. 23 ods. 1 Ústavy). Obmedziť túto slobodu je možné iba pri splnení podmienok limitačnej klauzuly tohto práva. Tomu zodpovedá i právna úprava ohlasovania trvalého pobytu podľa zákona č. 253/1998 Z. z. Trvalým pobytom sa tu rozumie pobyt občana (Slovenskej republiky) spravidla v mieste jeho bydliska. Pre účely evidencie zákonodarca vyžaduje ohlásenie trvalého pobytu občana. Zákon č. 253/1998 Z. z. stanovuje pre občanov Slovenskej republiky povinnosť splnenia iba formálnych podmienok ohlásenia trvalého pobytu.

35. Avšak ani povinnosť občana mať formálne evidovaný svoj jeden trvalý pobyt a samotné ohlásenie trvalého pobytu v určitom mieste nelimituje občana v slobodnom výbere miesta jeho zdržiavania sa a pobytu. Ohlásenie trvalého pobytu má preto čisto evidenčný charakter. Vzhľadom na komplikovaný vzťah medzi pojmami „občan - pobyt - bydlisko - obec“ a jeho mutácie (človek sa môže počas roka zdržiavať na viacerých miestach, mať k viacerým miestam rôzne ekonomické či sociálne väzby), ústavodarca spojil miesto výkonu aktívneho volebného práva vo voľbách do orgánov samosprávy obce s miestom, kde občan slobodne a na základe vlastného uváženia ohlásil trvalý pobyt, pričom sa vychádza práve z logicky najprípustnejšej právnej fikcie, že občan v mieste svojho trvalého pobytu aj reálne býva, ovplyvňuje verejné procesy a je ovplyvňovaný verejnými procesmi v samospráve (obci, na území ktorej má trvalý pobyt), tvorí občiansku komunitnú spoločnosť v danej obci.

36. Občan sa preto môže slobodne rozhodnúť, v ktorom mieste z prípadných viacerých miest svojich aktivít ohlásí svoj trvalý pobyt. Jedinou podmienkou je splnenie formálnych podmienok, pričom obec, na území ktorej sa občan hlási na trvalý pobyt, nie je oprávnená skúmať iné ako formálne podmienky prihlásenia sa na trvalý pobyt (napríklad skutočný dôvod prihlásenia). Prihlásenie sa na trvalý pobyt v určitej obci a uplatnenie aktívneho volebného práva vo voľbách do orgánov samosprávy tejto obce nie je v zásade oprávnené skúmať a na tom základe zasahovať do výsledkov uskutočnených volieb do orgánov samosprávy obce ani volebné súdnictvo v konaní vo volebných veciach.

37. Výnimku tvorí situácia, kde sa musí preukázať, že napriek formálne legálnemu (perfektnému) prihláseniu sa na trvalý pobyt v obci „novoprihlásení“ obyvatelia obce, a to v počte, ktorý má potenciál ovplyvniť personálne zloženie orgánov samosprávy, a bezprostredne pred uskutočnením volieb, nemajú skutočný záujem (čo je potrebné dokázať na základe konkrétnych skutočností) podieľať sa na výkone obecnej samosprávy, čo má za následok, že obyvatelia obce so skutočným záujmom podieľať sa na samospráve obce budú podliehať výkonu verejnej moci takými orgánmi obce, ktorých personálne obsadenie neodráža výlučne ich vôľu.

38. Právny potenciál pre úvahy Najvyššieho správneho súdu o možnosti vykonať dokazovanie obsahovo zamerané na danú žalobnú námietku je však jednoznačne limitovaný materiálnoprávnym pohľadom na preskúmanú právnu vec. Ide o spôsobilosť tvrdení žalobcu docieľiť v kontexte celkových výsledkov volieb ich zmenu, a to aj v prípade úplného preukázania pravdivosti vnesenej žalobnej námietky (rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu sp. zn. 11Svp/15/2022 zo dňa 07. februára 2023).

39. Žalobca nejednoznačne uviedol celkovo 38 prípadov prihlásenia osôb na trvalý pobyt na adrese X. XX v obci Žehra ešte v roku 2022 (v čase pred konaním komunálnych volieb v roku 2022), pri počte odovzdaných platných hlasov pri voľbe starostu obce 760 a v počte získaných hlasov úspešným kandidátom na starostu 646 oproti 114 hlasom u neúspešného uchádzača (žalobcu) vo voľbách konaných dňa 09. septembra 2023. V uvedenom prípade preto nie je možné hovoriť o skutočnostiach, ktoré by sa udiali bezprostredne pred uskutočnením volieb, keďže žalobca namietal, že sa osoby mali

prihlásiť na trvalý pobyt ešte v roku 2022, pričom voľby, ktoré sú predmetom preskúmania v tomto konaní sa uskutočnili 09. septembra 2023. Zároveň Najvyšší správny súd podotýka, že aj keby bola splnená podmienka časového hľadiska, v danom prípade sa nejednalo o počet obyvateľov, ktorý by mal akúkoľvek možnosť aspoň potencionálne zmeniť výsledok volieb. Z uvedených dôvodov považoval Najvyšší správny súd túto námietku žalobcu za nedôvodnú, ba priam až účelovú.

40. Pokiaľ ide o tvrdenia žalobcu, že žalovaný mal ovplyvniť výsledok volieb tým, že počas volebného moratória, ako aj počas dňa volieb chodil po obci aj so súkromnou bezpečnostnou službou, Najvyšší správny súd konštatuje, že v žalobe absentuje akékoľvek vysvetlenie, v čom sa uvedené konanie žalovaného dostalo do rozporu so zákonom a aký vplyv to mohlo mať na výsledok volieb. Žalobca nekonkretizoval žiadne námietky a neuviedol žiadne dôkazy, na základe ktorých by bolo možné identifikovať akýkoľvek vplyv namietanej činnosti na celkový výsledok volieb, preto súd túto žalobnú námietku vyhodnotil ako neopodstatnenú.

41. K námietke žalobcu, že niekoľko voličov volilo s použitím cestovného pasu Najvyšší správny súd uvádza, že vo vzťahu k týmto podozreniam absentuje logické opodstatnenie. Spôsob hlasovania voličov je podrobne upravený v § 24 a § 182 volebného zákona, ktorý ukladá okrskovej volebnej komisii po príchode voliča do volebnej miestnosti najprv zistiť jeho totožnosť občianskym preukazom a následne zakrúžkovať poradové číslo tohto voliča v zozname voličov a vydať mu hlasovací lístok a obálku. Prevzatie hlasovacieho lístka a obálky volič potvrdzuje vlastnoručným podpisom v zozname voličov. Ak volič svoju totožnosť nepreukáže, volebná komisia mu hlasovanie neumožní.

42. Ako vyplýva zo zápisnice okrskovej volebnej komisie č. 2, „o 11:40 bolo zdržanie v dôsledku odopretia možnosti voliť na cestovný pas“, čo značí, že volebná komisia v danom okrsku neumožnila voličom voliť s cestovným pasom. Navyše Najvyšší správny súd považuje za potrebné zdôrazniť, že nikto z členov okrskovej volebnej komisie č. 2, ktorá je zložená zo zástupcov rôznych politických síl, v zápisnici o výsledku volieb neuviedol žiadne výhrady alebo nedostatky k priebehu volebného procesu a všetci členovia zápisnicu bez výhrad podpísali.

43. V súvislosti so žalobcom naznačenou možnosťou volebnej korupcie pri získavaní hlasov pri získavaní hlasov poukazuje Najvyšší správny súd na závery Ústavného súdu Slovenskej republiky, podľa ktorých tzv. kupovanie hlasov voličov je potrebné považovať za jedno z najzávažnejších porušení pravidiel volebnej kampane, pretože ide o aktivitu na získanie voličských hlasov počas volieb, ktorá zasahuje do samotnej podstaty volebného (aktívneho či pasívneho) práva zaručeného v čl. 30 Ústavy Slovenskej republiky. Takéto konanie v rámci súťaže politických síl v demokratickej spoločnosti vyžaduje veľmi prísne posúdenie (napr. PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 38/07, PL. ÚS 64/07).

44. Tak ako Ústavný súd Slovenskej republiky viackrát vo svojej rozhodovacej činnosti konštatoval, poskytovanie akejkoľvek protihodnoty za hlasovanie vo voľbách je protiústavné, pretože zmyslom volebného práva je právo občanov participovať na správe vecí verejných, a nie materiálny prospech (PL. ÚS 6/06). K uvedenej zásade je však potrebné pripomenúť aj tú skutočnosť, že v konaní o preskúmanie ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy znáša dôkazné bremeno žalobca v tom smere, že musí neústavnosť a nezákonnosť volieb nielen namietat, ale svoje tvrdenia aj doložiť exaktnými dôkazmi (PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 35/03, PL. ÚS 119/07). Iba všeobecné tvrdenie žalobcu, že má podozrenie z volebnej korupcie a ovplyvňovania volieb s návrhom na vypočutie voličov, ktorí mali byť údajne korumpovaní v prospech úspešného kandidáta, a ktorých odmietol identifikovať nespĺňa predmetné ústavnoprávne kritériá.

45. V súvislosti s námietkou zastrašovania, senát Najvyššieho správneho súdu uvádza, že žalobca nepredložil správne súdu žiaden dôkaz svedčiaci o tom, že by v priebehu výkonu činnosti okrskovej alebo miestnej volebnej komisie malo dôjsť k vyhrážaniu sa alebo zastrašovaniu členkám a členom niektorej z volebných komisií.

46. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu okrsková volebná komisia vo voľbách do orgánov samosprávy obce plní aj úlohy garanta ústavnosti a zákonnosti samotného volebného aktu a prvotného sčítania hlasov. Tomuto zodpovedá jej kreovanie, zákonom ustanovené postupy a zisťovanie volebných výsledkov, ktoré sú prejavom vôle voličov (PL. ÚS 1/07).

47. Okrsková volebná komisia je aj v zmysle § 25 zákona o voľbách povinná zabezpečiť správny priebeh hlasovania, čo zároveň znamená, že je povinná v čo najvyššej možnej miere dohliadať, aby výkon volebného práva prebiehal v súlade so zákonom.

48. Ako už bolo uvedené, volebné komisie plnia úlohu garanta ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy. V prípade, ak by nastala situácia odporujúca zákonným požiadavkám, prípadne vážne pochybnosti o správnom výkone aktívneho volebného práva, okrsková volebná komisia by mala prerušiť hlasovanie a aj v zmysle už vyššie citovaných ustanovení, všetky podstatné okolnosti uviesť v zápisnici o priebehu a výsledku hlasovania vo volebnom okrsku.

49. Podstatným zistením pre Najvyšší správny súd aj v tomto bode bola skutočnosť, že všetci členovia okrskovej volebnej komisie č. 1, okrskovej volebnej komisie č. 2 a aj Miestnej volebnej komisie príslušnú zápisnicu podpísali bez výhrad. Druhým významným zistením (z hľadiska prípadného posudzovania intenzity protizákonnosti) je skutočnosť, že rozdiel platných hlasov medzi žalobcom a žalovaným predstavuje 532, pričom žalobca žiadnym spôsobom tento rozdiel nenamietal a nespochybnil samotné sčítavanie hlasov.

50. Najvyšší správny súd preto nepovažoval za potrebné k vyššie uvedeným okolnostiam vykonať výsluch členov volebných komisií. Zároveň je nutné podotknúť, že žalobca neuviedol, ktorí členovia komisie (označení ako nominanti žalovaného) mali zastrašovať ostatných členov komisie. Z tvrdení žalobcu nevyplýva (ak by aj boli uvedené tvrdenia žalobcu pravdivé čo i len v teoretickej rovine), že by intenzita aj prípadného takéhoto konania bola s ohľadom na veľký rozdiel v počte získaných hlasov medzi žalobcom a žalovaným, spôsobilá ovplyvniť výsledok volieb. Zo žaloby tak isto nie je zrejmé, v čom by aj prípadné konanie bolo spôsobilé výsledky volieb ovplyvniť.

51. Žalobca taktiež uviedol len domnienku, že dochádzalo k manipulácii s hlasovacími lístkami, ale žiadnym spôsobom nepreukázal, že k tomu aj prišlo. V tejto súvislosti je opätovne podstatné, že zápisnicu o priebehu a výsledku hlasovania podpísali všetci členovia volebnej komisie, kde s ohľadom na jej zloženie je zabezpečená dostatočná kontrola.

52. Najvyšší správny súd opakovane uvádza, že žiadna zo zápisníc neobsahuje záznam o nezrovnalostiach a prípadných nezákonných skutočnostiach či pochybeniach, ktoré by mohli mať vplyv na priebeh hlasovania a výsledok volieb ako celku.

53. So zreteľom na všetky uvedené skutočnosti správny súd konštatuje, že zo strany žalobcu nebolo preukázané také ovplyvnenie volieb, ktoré by malo za následok nezákonnosť volieb ako celku. Aj Ústavný súd vo vyššie označenom uznesení sp. zn. PL. ÚS 78/2011 uviedol, že pri posudzovaní volebných väd je potrebné nepodceňovať voliča. Uviedol, že len intenzívnejší tlak na voliča spôsobilý ovplyvniť tvorbu jeho slobodnej vôle je volebnou vadou, ktorej dôsledkom môže byť zrušenie výsledku volieb. Taký tlak pritom zo strany žalobcu preukázaný nebol. S ohľadom na uvedené preto Najvyšší správny súd vyhodnotil námietky žalobcu v danej časti za nedôvodné.

54. Vyššie uvedené posúdenie možno uplatniť aj na námietku žalobcu ohľadne kreovania okrskovej volebnej komisie č. 2. Najvyšší správny súd poukazuje na zápisnicu okrskovej volebnej komisie č. 2, kde je jednoznačne uvedené, že nakoľko nebol v deň volieb dostatočný počet členov komisie a teda počet členov sa znížil pod 5, postupom v zmysle § 169 ods. 4 volebného zákona zástupca starostu obce vymenoval do funkcie nového člena, ktorým podľa tvrdenia žalovaného bola samotná sestra žalobcu. Z uvedeného dôvodu sa začiatok volieb posunul až na 08:00 hod. Ani v tomto smere teda okolnosti nesvedčia v prospech tvrdenej nezákonnosti postupu a zloženia okrskovej volebnej komisie č. 2. Najvyššiemu správne mu a súdu ani nie je zrejmé, akého porušenia zákona sa mala volebná

komisia alebo žalovaný dopustiť. Rovnako aj tvrdenie žalobcu o tom, že dvaja členovia predmetnej komisie sa nedostavili zo strachu, predstavuje len subjektívnu domnienku žalobcu, bez akejkolvek opory v skutkovom stave a bez akýchkoľvek dôkazov. V kontexte tejto námietky preto nebol splnený ani len predpoklad porušenia ustanovení zákona o voľbách.

55. Najvyšší správny súd sa nestotožnil ani so všeobecným tvrdením žalobcu, že nezákonnosť volieb majú dokazovať samotné výsledky, v rámci ktorých bol vyšší rozdiel hlasov medzi žalobcom a žalovaným v porovnaní s predchádzajúcimi voľbami. Toto tvrdenie má však povahu domnienky, ktorá nepredstavuje právne relevantný dôvod na konanie o žalobe vo veci nezákonnosti a neústavnosti volieb. Tvrdenie žalobcu sa preto v tomto smere javí ako účelové.

56. Rovnako účelové sa javí tvrdenie žalobcu, že žalobcovi bolo vznesené obvinenie pre volebnú korupciu. Žalobca tieto skutočnosti uvádza bez toho, aby uviedol, v čom sú spôsobilé ovplyvniť výsledky volieb, prípadne v čom spočíva nezákonnosť uskutočnených volieb. Navyše ako žalobca sám uviedol, predmetné obvinenie žalovaného z volebnej korupcie sa malo vzťahovať k voľbám, ktoré sa uskutočnili dňa 29. októbra 2022. V tomto kontexte je potrebné uzavrieť, že námietky žalobcu postrádajú akúkoľvek príčinnú súvislosť s priebehom a výsledkom volieb, ktorých zákonnosť je predmetom preskúmania v tomto konaní a preto ich možno označiť aj za špekulatívne.

57. Najvyšší správny súd v tejto súvislosti opäť poukazuje na rozhodovaciu prax ústavného súdu (napr. uznesenie sp. zn. PL. ÚS 66/2011 alebo PL. ÚS 118/07), v zmysle ktorej súd v konaní vo volebných veciach nie je „vyšetrovacím orgánom“; naopak je na žalobcovi, aby uviedol konkrétne skutkové okolnosti, ktoré spochybňujú výsledky volieb a ktoré odôvodene vyvolávajú pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú (boli) prejavom skutočnej vôle voličov. Funkcia súdu v rámci prieskumu ústavnosti a zákonnosti volieb nemôže byť vykladaná tak extenzívne, že by v konečnom dôsledku jeho činnosť mala nahrádzať, prípadne dopĺňať činnosť na to povolaných volebných či iných orgánov, a to dokonca v tom smere, že iba na základe špekulatívne formulovaných námietok bude súd podrobne rekonštruovať celý volebný proces (porov. uznesenia sp. zn. PL. ÚS 3/2010, PL. ÚS 22/2015, PL. ÚS 13/2019).

58. K námietkam žalobcu, ktoré uviedol vo vyjadrení k vyjadreniu žalovaného Najvyšší správny súd uvádza, že v zmysle § 62 ods. 1 SSP žalobca môže meniť rozsah a dôvody žaloby len do uplynutia lehoty určenej zákonom na podanie žaloby, čo v tomto prípade splnené nebolo. Najvyšší správny súd sa preto novými námietkami, ktoré spočívali najmä v spochybnení priebehu volieb v domove sociálnych služieb Domovina, n.o. a v tvrdení, že riaditeľovi OOPZ Spišské Vlachy bolo nariadené, že v čase volieb bude mimo službu nevenoval. Napriek tomu považuje za potrebné uviesť, že pri spochybnení priebehu volieb v domove sociálnych služieb žalobca iba uviedol, že „disponuje informáciou“ o porušení práva, bez konkretizácie k akej volebnej vade a na základe konania ktorých osôb malo podľa dôjsť k porušeniu zákona a najmä, ako sa to malo prejaviť na výsledku volieb. Iba všeobecné tvrdenie žalobcu s návrhom na vypočutie zamestnancov domova sociálnych služieb, ktorých ani bližšie neidentifikoval samo osebe schopné poskytnúť dostatočný základ pre spochybnenie volebných výsledkov.

59. K tvrdeniu žalobcu, že riaditeľovi OOPZ Spišské Vlachy bolo nariadené, že v čase volieb bude mimo službu Najvyšší správny súd iba uvádza, že ani v tejto súvislosti nie je zřejmé, akého porušenia zákona sa mal žalovaný, volebná komisia alebo iné osoby dopustiť a ako sa to malo prejaviť vo výsledku volieb. Rovnako námietka, že 370 voličov, ktorí chceli voliť žalobcu, sa nezúčastnilo volieb z dôvodu atmosféry strachu je prinajmenšom špekulatívna bez akéhokoľvek podkladu. Navyše, v prípade aj keby bola pravdivá, z dôvodu rozdielu platných odovzdaných hlasov medzi žalobcom a žalovaným (532 hlasov), by uvedená skutočnosť nemala vplyv na celkový výsledok volieb. Z uvedených dôvodov nie je možné tieto námietky žalobcu vyhodnotiť ako opodstatnené aj keby boli podané včas.

60. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také porušenie volebného zákona, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich

výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov (PL. ÚS 20/2011). Voľby tak môžu byť v zmysle judikatúry Ústavného súdu SR spochybnené v zásade tromi spôsobmi, a to tým, že došlo k volebnej chybe (nesprávne sčítanie), k volebnému deliktu (úmyselná činnosť k zmareniu alebo ovplyvneniu volieb), alebo len k neprípustnému ovplyvňovaniu výsledku hlasovania [kupovanie hlasov (PL. ÚS 98/07)]. Dôležitým komponentom volebného súdnictva je teda zisťovanie intenzity volebných vád z hľadiska ich vplyvu na výsledok volieb. Najvyšší správny súd preto každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy uznávané demokratickými štátmi.

61. Vo všeobecnosti platí, že na to, aby Najvyšší správny súd vyhovel žalobe o neplatnosti vo veciach ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy, musia byť splnené tri základné predpoklady: a) zistenie protizákonnosti volieb, t. j. porušenie zákonov upravujúcich organizáciu a priebeh volieb, prípadne zákonov bezprostredne s nimi súvisiacich, b) príčinná súvislosť medzi zistenou protizákonnosťou volieb a sťažovateľom namietanou neplatnosťou volieb, resp. voľby kandidáta, a c) intenzita protizákonnosti volieb, ktorá už spochybňuje výsledky volieb a ktorá odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú (boli) prejavom skutočnej vôle voličov (m. m. PL. ÚS 118/07, PL. ÚS 11/2011).

62. Najvyšší správny súd záverom uvádza, že si zabezpečil aj volebnú dokumentáciu, ale s ohľadom na žalobné námietky a obranu nebolo potrebné volebnú dokumentáciu otvárať.

63. Na základe vyššie uvedených skutočností dospel senát Najvyššieho správneho súdu k záveru, že žaloba nie je dôvodná, keďže žalobcom uplatňované volebné vady nenadobudli intenzitu spôsobilú ovplyvniť/spochybniť výsledok volieb, a preto ju zamietol (§ 312j ods. 1 SSP).

64. Pre úplnosť Najvyšší správny súd uvádza, že rozhodnutím Najvyššieho správneho súdu sp. zn. 12Svp/20/2022 zo dňa 07. februára 2023, boli voľby na starostu obce Žehra (okres Spišská Nová Ves) vykonané dňa 29. októbra 2022 vyhlásené za neplatné. Proti tomuto rozsudku podal žalovaný dňa 05.04.2023 ústavnú sťažnosť, ktorá bola nálezom Ústavného súdu SR II. ÚS 279/2023-17 odmietnutá. Následne rozhodnutím predsedu Národnej rady Slovenskej republiky zo dňa 24. apríla 2023 boli vyhlásené opätovné voľby na funkciu starostu obce Žehra na deň 09. septembra 2023.

65. O trovách konania rozhodol Najvyšší správny súd podľa výsledku konania. Zamietnutie žaloby znamená úspech žalovaného v konaní, ktorému priznal voči neúspešnému žalobcovi právo na ich úplnú náhradu. Postupoval pritom podľa prvej vety ustanovenia § 168 SSP, ktoré umožňuje priznať žalovanému právo na náhradu trov len vtedy, ak to možno spravodlivo požadovať. Toto ustanovenie je však primárne určené na rozhodovanie o náhrade trov konania orgánu verejnej správy, ktorý v správnom súdnictve vystupuje v postavení žalovaného. Konanie vo volebných veciach (o žalobách proti neústavnosti a nezákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy) však vykazuje určité znaky kontradiktórnosti konania, ktoré sú skôr typické pre civilné sporové konanie (účastníci konania sú súkromné subjekty (§ 312c, § 312d SSP), nie správne orgány či subjekty v podobnom postavení). Ak úspešnému žalovanému vznikli v konaní dôvodne vynaložené trovy, možno považovať podmienku spravodlivého požadovania ich náhrady voči žalobcovi za splnenú. Otázku vzniku trov a dôvodnosti ich vynaloženia posúdi asistent sudcu Najvyššieho správneho súdu, ktorý v zmysle § 175 ods. 2 SSP rozhodne o výške náhrady trov osobitným uznesením.

66. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho správneho súdu v pomere hlasov 5 : 0.

Poučenie :

Proti tomuto rozhodnutiu n i e j e prípustný opravný prostriedok.

